

BACHADON BO'YNI SARATONINING PATANATOMIK, MORFOLOGIK XUSUSIYATLARI

Normahmatova Muhayyo Nuralievna

Termiz iqtisodiyot va servis universiteti 2-bosqich talabasi

Xursanov Asliddin Murat o'g'li

Ilmiy rahbar: Termiz iqtisodiyot va servis universiteti Tibbiyot fakulteti o'qituvchisi.

<https://doi.org/10.5281/zenodo.15165557>

Annotatsiya. Mazkur maqolada bachadon bo'yni saratonining patanatomik va morfologik xususiyatlari yoritilgan. Bachadon bo'yni (serviks) saratoni – ayollar orasida eng ko'p uchraydigan onkologik kasalliklardan biri bo'lib, uning erta tashxislanishi va to'g'ri baholanishi davolash samaradorligini belgilovchi muhim omildir. Tadqiqotda ushbu kasallikning rivojlanish bosqichlari, gistologik tiplari (asosan, yassi hujayrali karsinoma va adenokarsinoma) hamda ularning mikroskopik va makroskopik belgilariga e'tibor qaratilgan. Patanatomik jihatdan o'simta jarayonining bachadon bo'yni to'qimalarida qanday o'zgarishlar keltirib chiqarishi, atrof to'qimalarga invaziyasi va metastazlanish xususiyatlari ilmiy asosda tahlil qilingan. Morfologik ko'rinishlar orqali kasallik darajasi va prognozini aniqlash imkoniyati baholangan. Ushbu mavzu bo'yicha olib borilgan izlanishlar bachadon bo'yni saratonining diagnostika va davolash jarayonini takomillashtirishga xizmat qiladi.

Kalit so'zlar: bachadon, saraton, onkologik, mikroskopik, makroskopik, to'qima, yassi hujayrali karsinoma, adenokarsinoma, o'simta, prognoz, invaziya, metastazlanish.

PATHOANATOMICAL AND MORPHOLOGICAL FEATURES OF CERVICAL CANCER

Abstract. This article discusses the pathoanatomical and morphological features of cervical cancer. Cervical cancer is one of the most common oncological diseases among women, and its early diagnosis and correct assessment are important factors determining the effectiveness of treatment. The study focuses on the stages of development of this disease, histological types (mainly squamous cell carcinoma and adenocarcinoma), and their microscopic and macroscopic signs. Pathoanatomical changes in the cervical tissues, invasion of surrounding tissues, and metastasis characteristics were analyzed on a scientific basis. The possibility of determining the extent and prognosis of the disease through morphological manifestations was assessed. Research conducted on this topic will serve to improve the diagnostic and treatment process of cervical cancer.

Keywords: uterus, cancer, oncological, microscopic, macroscopic, tissue, squamous cell carcinoma, adenocarcinoma, tumor, prognosis, invasion, metastasis.

ПАТОЛОГОАНАТОМИЧЕСКИЕ И МОРФОЛОГИЧЕСКИЕ ОСОБЕННОСТИ РАКА ШЕЙКИ МАТКИ

Аннотация. В статье рассматриваются патологоанатомические и морфологические особенности рака шейки матки. Рак шейки матки является одним из наиболее распространенных онкологических заболеваний среди женщин, а его ранняя диагностика и правильная оценка являются важными факторами, определяющими эффективность лечения. В исследовании основное внимание уделено стадиям развития этого заболевания, его гистологическим типам (в основном плоскоклеточный рак и аденокарцинома), а также их микроскопическим и макроскопическим особенностям. Научно проанализированы патологоанатомические изменения, которые опухолевый процесс вызывает в тканях шейки матки, инвазия окружающих тканей и особенности метастазирования. Оценивалась возможность определения степени и прогноза заболевания по морфологическим проявлениям. Исследования по этой теме помогут улучшить диагностику и лечение рака шейки матки.

Ключевые слова: матка, рак, онкологический, микроскопический, макроскопический, тканевой, плоскоклеточный рак, аденокарцинома, опухоль, прогноз, инвазия, метастазирование.

Kirish. Bachadon bo'yni saratoni xavfli o'sma bo'lib, bachadon bo'yni sohasida paydo bo'ladi. Ushbu patologiya ayollar reproduktiv tizimining barcha o'sma shikastlanishlarining taxminan 15% ni tashkil qiladi. Bachadon bo'yni raki tarqalganligi jihatidan endometriy raki bilan sut bezi rakidan keyin uchinchi o'rinda turadi. Kasallik yetarlicha oson tashxislanishiga qaramasdan, bemorlarning 40% da u kechki bosqichlarda aniqlanadi.

Bachadon bo'yni saratoni nima?

Bachadon bo'yni saratoni bachadon bo'yni, bachadonning qin bilan bog'langan pastki qismida rivojlanadigan saraton turidir. Ayollarning reproduktiv tizimining bu muhim qismi hayz ko'rish qoni, sperma va tug'ilish uchun o'tish yo'li sifatida ishlaydi. Bachadon bo'yni saratoni bachadon bo'ynidagi sog'lom hujayralar g'ayritabiiy o'zgarishlarga uchraganida boshlanadi, bu esa nazoratsiz o'sishga olib keladi, natijada o'simta hosil bo'lishi mumkin.

Bachadon bo'yni saratonining asosiy sababi jinsiy yo'l bilan yuqadigan virus bo'lgan odam papillomavirusining (HPV) yuqori xavfli turlari bilan doimiy infektsiyadir. Ko'pgina HPV infektsiyalari tananing immunitet tizimi tomonidan tozalangan bo'lsa-da, HPV-16 va HPV-18 kabi yuqori xavfli shtammlar bachadon bo'yni hujayralarida uzoq muddatli o'zgarishlarga olib kelishi mumkin va vaqt o'tishi bilan saraton xavfini oshiradi. Pap smear va HPV testlari kabi muntazam skrining orqali erta aniqlash bachadon bo'yni saratonining oldini olish va davolash natijalarini yaxshilashda muhim rol o'ynaydi.

Patanatomik xususiyatlari

Makroskopik ko'rinish: Bachadon bo'ynidagi o'simta ko'pincha eroziya ko'rinishida boshlanadi, keyinchalik infiltrativ yoki ekzofitik shaklga o'tadi. Ekzofitik o'sma tashqi ko'rinishda gumbazsimon yoki gulli karamga o'xshash bo'lishi mumkin.

O'smaning tarqalishi: O'simta bachadon bo'yni kanali orqali yuqoriga (endometriyga), pastga (vaginaga), yon tomonga (parametriyga), va uzoqdagi organlarga (jigar, o'pka, suyak) metastaz berishi mumkin.

Patanatomik bosqichlari: FIGO tizimi bo'yicha 0-dan IV-gacha bo'lgan bosqichlarda baholanadi. Bosqich oshgani sari prognoz yomonlashadi.

Morfologik xususiyatlari

Gistologik turlar: Yassi hujayrali karsinoma – eng ko'p uchraydigan turi (80-90%). U yassi epitelidan rivojlanadi.

Adenokarsinoma – bachadon bo'yni bezli epitelidan kelib chiqadi, nisbatan kamroq uchraydi.

Aralash shakllar (adenoskvamoz) – har ikki turdagi hujayralarni o'z ichiga oladi.

Mikroskopik belgilari: Giperxrom yadrolar, mitotik faollik yuqoriligi, hujayralar polimorfizmi, intersellulyar ko'prikchalar yassi karsinomaga xos. Adenokarsinomada esa bezsimon tuzilmalar, yadro polimorfizmi va sitoplazma vakuolizatsiyasi aniqlanadi.

Diagnostika va ahamiyati

Patomorfologik tahlillar (biopsiya, gistologiya) – kasallikni tasdiqlash va uning turini aniqlashda asosiy rol o'ynaydi.

Immunogistokimyoviy markerlar (p16, Ki-67) yordamida hujayra proliferatsiyasi va HPV bilan bog'liqligi aniqlanadi.

To'g'ri morfologik tashxis – davolash rejasini tuzishda asosiy bosqich.

Diagnostikasi

- Quvigni UZI qilish
- Jigarni UZI qilish
- Tos a'zolarini UZI qilish
- Buyrakni UZI qilish
- Kolposkopiya
- O'pka rentgeni
- Yo'g'on ichak rentgeni (Irrigoscopiya)
- Ginekologik diagnostika

Bachadon bo'yni rakini erta tashhishlash sitologik tekshiruv bilan birga onkoprofilaktik ko'rikka (Paptest) asoslanadi.

Xavfli guruhi

Bachadon bo'yni saratoni rivojlanishining asosiy xavf omillari quyidagilardan iborat:
shaxsiy gigiyena qoidalariga rioya qilmaslik;

keksalik;

tartibsiz jinsiy aloqalar va sheriklarning tez-tez almashib turishi;

erta homiladorlik va jinsiy hayot (16 yoshgacha), bachadon bo'yni epiteliysi hali yetilmagan;

gormonal muvozanatni buzadigan gormonal kontratseptiv vositalarni uzoq vaqt qabul qilish;

tanosil kasalliklari, ayniqsa odam papillomasi virusi;

chekish (tamaki tutuni tarkibida kanserogenlar mavjud);

ekstremal parhezlar va noratsional ovqatlanish;

saraton oldi holatlarining mavjudligi (displaziya, eroziya);

abortedan keyingi chandiqli o'zgarishlar.

Oldini olish

Bachadon bo'yni saratonining oldini olish ayollarning o'z sog'lig'iga ehtiyotkorona munosabatda bo'lishiga asoslangan. Ginekologlar tavsiya qiladi:

har yili ginekologik ko'rikdan o'tish;

har yilgi kolposkopiya;

atipik hujayralar uchun sitologik tekshiruv (PAP-test) 3-4 yilda bir marta.

"Gardasil" vaktsinasi yordamida bachadon bo'yni saratoniga qarshi emlash o'smaning asosiy sababi bo'lgan odam papillomasi virusidan (OPV) himoya qiladi.

Emlash 3 bosqichda amalga oshiriladi va 9-12 yoshli qizlarga tavsiya etiladi, ammo keyinchalik ham amalga oshirilishi mumkin. OPVga qarshi immunitet uch yil saqlanadi.

1. Bachadon bo'yni saratonining umumiy belgilari

Bachadon bo'yni saratoni rivojlanishi bilan quyidagi alomatlar paydo bo'lishi mumkin:

- **Anormal vaginal qon ketish**

Anormal Vaginal qon ketish bachadon bo'yni saratonining eng keng tarqalgan belgilaridan biridir. Bu hayz davrlari orasidagi qon ketish, jinsiy aloqadan keyin qon ketish yoki menopauzadan keyingi qon ketishni o'z ichiga oladi. Har qanday anormal qon ketish tibbiy yordam ko'rsatuvchi provayder tomonidan baholanishi kerak.

- **Og'ir yoki uzoq davom etgan hayz davrlari**

Bachadon bo'yni saratoni bilan og'irgan ayollar odatdagidan ko'ra uzoqroq davom etadigan yoki oqimda kuchliroq bo'lgan g'ayrioddiy og'ir yoki uzoq davrlarni boshdan kechirishi mumkin.

- **Noodatiy vaginal oqindi**

Bachadon bo'yni saratonining yana bir belgisi anormallikdir vaginal oqindi suvli, yomon hidli yoki qon bilan bo'yalgan bo'lishi mumkin. Bu bachadon bo'yni infektsiyasi yoki saraton bilan bog'liq o'zgarishlar belgisi bo'lishi mumkin.

- **Jinsiy aloqa paytida og'riq**

Og'riqli jinsiy aloqa, deb nomlanadi disparuniya, o'simta o'sishi va bachadon bo'yni ta'sirida paydo bo'lishi mumkin. Ushbu noqulaylik saratonning yaqin atrofdagi to'qimalarga ta'siridan kelib chiqishi mumkin.

- **Tos yoki pastki orqa og'riqlar**

Bachadon bo'yni saratoni o'sib borishi bilan tos bo'shlig'ida yoki pastki orqa qismida doimiy og'riqlarga olib kelishi mumkin, bu ko'pincha saratonning yaqin atrofdagi organlarga tarqalishini ko'rsatadi.

Xulosa. Bachadon bo'yni saratoni zamonaviy tibbiyotning dolzarb muammolaridan biri bo'lib, ayniqsa ayollar reproduktiv salomatligiga tahdid soladigan eng xavfli onkologik kasalliklar sirasiga kiradi. Ushbu kasallikning patanatomik va morfologik xususiyatlarini chuqur o'rganish, uning rivojlanish mexanizmlarini aniqlash va o'sma hujayralarining tarkibini tushunish orqali erta tashxis qo'yish imkoniyati sezilarli darajada oshadi. Patomorfologik tahlillar (biopsiya, gistologik va immunogistokimyoviy usullar) o'simtaning turini, uning differensiyalanish darajasini va bosqichini aniqlashda beqiyos ahamiyatga ega.

Yassi hujayrali karsinoma va adenokarsinoma kabi asosiy histologik turlar morfologik jihatdan sezilarli farqlarga ega bo'lib, ularni to'g'ri ajratish davolash strategiyasini tanlashda muhim ahamiyat kasb etadi. Ayniqsa, yuqori darajadagi differensiyalanmagan o'simtalar tez rivojlanib, atrof to'qimalarga invaziv tarzda o'tadi, bu esa bemor hayoti uchun xavfni oshiradi.

Shu sababli, morfologik baholash natijalariga asoslanib kasallik prognozini belgilash, jarrohlik, radioterapiya yoki kimyoterapiya kabi davolash usullarini tanlash mumkin bo'ladi.

Kasallikni erta aniqlash va oldini olish borasida skrining dasturlari (masalan, PAP-test) va HPV virusiga qarshi emlash keng ko'lamda tatbiq etilmoqda. Bu esa bachadon bo'yni saratoni bilan kasallanish va undan o'lim holatlarini kamaytirishda muhim omil bo'lib xizmat qilmoqda. Xulosa qilib aytganda, bachadon bo'yni saratonining patanatomik va morfologik xususiyatlarini o'rganish faqat tashxis qo'yish uchun emas, balki kasallikni oldini olish, davolash usullarini takomillashtirish va bemorlarning hayot sifatini yaxshilashga xizmat qiladi. Bu yo'nalishda olib borilayotgan ilmiy izlanishlar va amaliy ishlar tibbiyotning keyingi rivojida alohida o'rin egallaydi.

REFERENCES

1. Исмаилов Б.Э., Хакимов И.К. Онкология. – Т.: “Ilm ziyo”, 2021. – 448 б.
2. Юнусов Б.К., Мансуров С.А. Патанатомия. – Т.: “Tafakkur-Bo'stoni”, 2019. – 432 б.
3. World Health Organization (WHO). WHO Classification of Tumours: Female Genital Tumours, 5th Edition. – IARC, 2020.
4. Kurman R.J., Carcangiu M.L., Herrington C.S., Young R.H. WHO Classification of Tumours of Female Reproductive Organs, 4th ed. – IARC, 2014.
5. Arbyn M. et al. "Estimates of incidence and mortality of cervical cancer in 2018: a worldwide analysis." The Lancet Global Health, 2020; 8(2): e191–e203.
6. Schiffman M., Castle P.E. "The promise of global cervical-cancer prevention." New England Journal of Medicine, 2005; 353: 2101–2104.
7. Bosch F.X., de Sanjosé S. "Human papillomavirus and cervical cancer—burden and assessment of causality." Journal of the National Cancer Institute Monographs, 2003; 31: 3–13.
8. Боймурадов Ш.Т. Аёллар онкология касалликлари. – Тошкент: “Fan va texnologiya”, 2020. – 276 б.